

ปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา
ศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า
Criminal trademark enforcement: A case study of spurious trademark
or fraudulent imitation

¹บารมี กวักทรัพย์ และ ²วริยา ลำเลิศ

¹Baram Kwaksap and ²Wariya Lamler

^{1,2}สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

^{1,2}National Institute of Development Administration

¹Corresponding Author. E-mail: Pai_lawyer@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการศึกษาในเรื่องปัญหาการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา โดยศึกษาเฉพาะกรณี การปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า และความผิดทางอาญาจากการละเมิดสิทธิดังกล่าวเท่านั้น ไม่รวมถึงสิทธิหรือการบังคับสิทธิทางแพ่ง โดยศึกษาจากกฎหมายของประเทศไทยเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ รวมไปถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนากฎหมายคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยที่เหมาะสมต่อไป จากการศึกษาพบว่า การบังคับใช้โทษทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าและกำหนดโทษทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าไว้แตกต่างกัน อีกทั้งยังได้กำหนดให้สภาพความรับผิดทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่เป็นความผิดอาญาที่คู่กรณีไม่อาจยอมความกันได้หรือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ซึ่งทำให้เกิดปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อ ทำให้เกิดผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมและไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้า

จากการศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน และประเทศฟินแลนด์ พบว่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดสภาพความรับผิดทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่คู่กรณีไม่อาจยอมความกันได้หรือเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน ส่วนในประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ กำหนดให้การดำเนินคดีอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าผู้เสียหายจะต้องแจ้งความร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจเสียก่อน หมายความว่า การบังคับใช้สิทธิทางอาญาในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าเป็นเรื่องของวัตถุประสงค์ของผู้เสียหายในการตัดสินใจที่จะบังคับใช้สิทธิทางอาญาปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ดังนั้นเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ประเทศไทยแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษทางอาญาจากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าให้คู่กรณีสามารถยอมความกันได้ หรือเป็นความผิดอาญาส่วนตัว เช่นเดียวกับประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ เพื่อลดปัญหากฎหมายอาญาเพื่อซึ่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรม และเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายการค้าอย่างแท้จริง

คำสำคัญ : เครื่องหมายการค้า; ความผิดอาญาแผ่นดิน; ความผิดอาญาส่วนตัว

Abstract

This thesis aims to study problems concerning the protection of trademarks and the criminal enforcement of trademark infringements in the case of counterfeiting and imitation; however, it will not cover the area of civil rights and liabilities. The thesis will examine related International Agreements, foreign laws and Thai laws through a comparative study in order to suggest an appropriate solution to the Thai protection

of trademarks and the criminal enforcement of trademark infringements. The study finds that the criminal liabilities concerning trademark infringements in Thailand are governed by both the Penal Code and the Trademarks Act B.E. 2534 (1991). However, the two laws stipulate trademark protections and criminal punishments from trademark infringement differently. Moreover, the offence of trademark infringements is classified as a public offence that is non-compoundable, which is not in accordance with the spirit of the law intending to protect owners of infringed marks and able to cause Over Criminalization that can affect the justice system.

From the comparative study, it is found that the US classifies trademark infringement as a public offence which is non-compoundable. Whereas, Germany and Finland require that the criminal prosecution of trademark infringement be initiated by a complaint made by trademark owners to the authorized officer, meaning that the criminal enforcement of trademark infringement depends on the intention of the injured person. Hence, this thesis proposes amendments to the existing Thai provisions concerning the criminal enforcement of trademark infringement that the parties can settle the dispute the same way as Germany or Finland in order to control the Over Criminalization phenomenon and to be in accordance with the true spirit of the trademark protection laws in protecting the mark owner.

Keywords : trademarks; the public offences; the compoundable offences

บทนำ

ในปัจจุบันเครื่องหมายการค้ามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก โดยที่สินค้าและบริการทุกชนิดมักจะใช้เครื่องหมาย สี่ สัญลักษณ์ รูปแบบต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้บริโภคสามารถจดจำได้ง่าย ผู้บริโภคจึงมักเลือกซื้อสินค้าและบริการโดยใช้เครื่องหมายการค้าเป็นหลักในการตัดสินใจ ผู้บริโภคจะเชื่อถือสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าที่เป็นที่นิยมหรือรู้จักอย่างแพร่หลาย (จุมพล ภิญโญสินวัฒน์, 2545) ด้วยเหตุนี้เครื่องหมายการค้าจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ (พระราชบัญญัติ หลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. 2558 มาตรา 8(5)) บุคคลผู้ไม่สุจริตจึงอาจใช้ช่องทางการปลอมแปลงหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าเพื่อแสวงหาประโยชน์อันมิชอบ จึงต้องมีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจากผู้กระทำการอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้า (ปาณิสรา บุญวิวัฒน์, 2557) ประเทศไทยมีวิวัฒนาการของกฎหมายคุ้มครองเครื่องหมายทางการค้า ซึ่งมีการประกาศใช้ครั้งแรกภายใต้กฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายและยี่ห้อการค้า พ.ศ. 2457 ซึ่งได้ถูกยกเลิกในภายหลัง ปัจจุบันประเทศไทยบังคับใช้พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยได้รับการแก้ไขปรับปรุงทั้งหมดสองครั้งคือ พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2543 และแก้ไขเพิ่มเติมล่าสุดโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2559 (สมาคมทรัพย์สินทางปัญญาแห่งประเทศไทย) หากแต่ในการปรับปรุงทั้งสองครั้งนั้น ไม่ได้มีการปรับปรุงในเรื่องความคุ้มครองให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเจตนารมณ์ในการคุ้มครองเจ้าของเครื่องหมายทางการค้าแต่อย่างใดกล่าวคือ ในการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายทางการค้าในพระราชบัญญัติฉบับนี้นั้น ยังคงมุ่งเน้นไปยังในบังคับใช้โทษทางอาญาโดยบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งแท้จริงแล้วการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ ผู้เสียหายที่แท้จริงก็คือผู้ซึ่งเป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าซึ่งการละเมิดดังกล่าวจะเป็นเรื่องของเอกชนมากกว่าที่จะเป็นความผิดต่อรัฐ

นอกจากนี้ยังปรากฏบทบัญญัติที่กำหนดความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าในประมวลกฎหมายอาญาลักษณะ 8 ความผิดเกี่ยวกับการค้า มาตรา 272 ที่กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการเอาชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใดๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แฉ่งความ รายการแสดงราคา

จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าหรือการค้าของผู้อื่นนั้น เป็นความผิดที่ย่อมความได้ จึงมีประเด็นที่ควรทำการศึกษาว่าเหตุใดความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้า ในลักษณะอื่น ๆ จึงเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ยิ่งไปกว่านั้น การบัญญัติโทษทางอาญาเช่นนี้ ทำให้คดีละเมิดเครื่องหมาย การการค้าทุกคดีจำต้องขึ้นสู่ศาล หรือแม้จะถอนฟ้องออกไปเสียจากศาลก็อาจทำได้หากเป็นคดีที่พนักงานอัยการ เป็นผู้ฟ้องร้องคดี แม้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดได้มีการเจรจาเพื่อเยียวยาหรือชดเชยค่าเสียหายกันได้ก็ตามที่ ก็เป็นเพียงแนวทางที่ศาลจะใช้ดุลพินิจในการกำหนดโทษเท่านั้น นอกจากประเด็นปัญหาข้างต้นแล้ว การบัญญัติ ความผิดเกี่ยวกับการละเมิดเครื่องหมายการค้าให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินนั้น มีประเด็นที่ควรทำการศึกษาว่า เป็นการบัญญัติโทษทางอาญาให้สูงเกินกว่าส่วนจนทำให้เกิดสภาวะกฎหมายอาญาเฟ้อ (Over criminalization) หรือไม่ เพราะหากกำหนดบทลงโทษตามกฎหมาย ไม่เหมาะสมหรือได้สัดส่วนกับความเป็นอาชญากรรมของการกระทำนั้นๆ จะนำมาซึ่งผลกระทบหลายประการ ทั้งปัญหาคดีล้นศาล ปัญหาต่อกระบวนการยุติธรรม ปัญหาต่อรัฐและสังคม เป็นต้น

อีกทั้งยังมีประเด็นปัญหาว่าการบัญญัติให้การปลอมหรือเลียนแบบเครื่องหมายการค้าและได้มีการใช้ เครื่องหมายการค้าอันเป็นความผิดทางอาญา มีปรากฏทั้งในประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า อันทำให้เกิดความสับสนในการบังคับใช้กฎหมาย อันปรากฏอยู่ในแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาซึ่งยังมี ปัญหาอยู่ว่ากรณีที่มีการฟ้องร้องในฐานะความผิดนี้ศาลจะตีความอย่างไร โดยแนวที่ 1 วินิจฉัยว่าการกระทำความผิด ในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าอันเมื่อเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า อันเป็นบทเฉพาะแล้ว ย่อมไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอันเป็นบททั่วไปอีก ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13584/2558 และแนวที่ 2 วินิจฉัยว่าการกระทำความผิดในการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าอันเมื่อเป็นความผิด ทั้งตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าและประมวลกฎหมายอาญาเป็นการกระทำความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมไป ตามนัยแห่งคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 13585/2558 ปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นนั้น สามารถศึกษา ค้นคว้าแนวทางที่ปฏิบัติกันอยู่ในต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้แก้ปัญหาของประเทศไทย โดยศึกษากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงบทบัญญัติความผิดทางอาญาของการกระทำความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการ ละเมิดเครื่องหมายการค้าในประเทศไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดพื้นฐานและทฤษฎีในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้า และความผิดทางอาญาจากการละเมิด เครื่องหมายการค้า รวมไปถึงการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าภายใต้ข้อตกลงระหว่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาปัญหาคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย เปรียบเทียบกับประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมาะสมในการลงโทษทางอาญาจากการละเมิดเครื่องหมายการค้า
4. เพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหและพัฒนากฎหมายคุ้มครองและความผิดทางอาญาจากการละเมิด เครื่องหมายการค้าของประเทศไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งได้ค้นคว้าจากข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) โดยค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตัวบทกฎหมาย ประกาศ ระเบียบอื่นที่เกี่ยวข้อง

หนังสือคำอธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้อง บทความทางวิชาการ เอกสารประกอบการสัมมนา เอกสารงานวิจัย คำพิพากษาฎีกา โดยการศึกษาค้นคว้า รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ รวมทั้งข้อมูลทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ ของหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนทั้งภายในและระหว่างประเทศ และฐานข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาทำการวิเคราะห์ปัญหา เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะ รวมทั้งแนวทางการแก้ไขเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไขต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาปัญหาในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญาในประเทศไทย โดยวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมัน และประเทศฟินแลนด์ ดังนี้

การบัญญัติโทษจำคุกและโทษปรับ

ประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกา มาตรา 2320 ซึ่งบัญญัติให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าหรือเครื่องหมายบริการ ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษทางอาญา โดยการกระทำความผิดครั้งแรก ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปีหรือปรับไม่เกิน 2,000,000 เหรียญสหรัฐ ทั้งจำทั้งปรับ และสำหรับการกระทำความผิดครั้งที่สองหรือครั้งต่อมา ระวังโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 20 ปีและปรับจำนวนเงินสูงสุดถึง 5,000,000 เหรียญสหรัฐ หรือทั้งจำทั้งปรับ

ประเทศเยอรมันได้บัญญัติความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน มาตรา 143 โดยผู้กระทำความผิดในการใช้เครื่องหมายที่เหมือนกับเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายบริการของผู้อื่น ใช้เครื่องหมายที่คล้ายคลึงกันหรืออาจก่อให้เกิดความสับสนในหมู่ผู้บริโภค ใช้เครื่องหมายโดยเจตนาเพื่อทำให้เสื่อมเสียลักษณะบ่งเฉพาะหรือชื่อเสียงของเครื่องหมายการค้านั้น ติดฉลากผิดกฎหมาย หรือเสนอขายสินค้าที่ผิดกฎหมาย การนำสินค้านั้นออกสู่ตลาด การเก็บในคลังสินค้า การนำเข้าหรือส่งออกสินค้า หรือบรรจุกฎที่มีเครื่องหมายอันละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ผู้กระทำความผิด มีโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือโทษปรับ หากการกระทำนั้นเป็นไปเพื่อการค้าผู้กระทำความผิด มีโทษจำคุกตั้งแต่ 3 เดือนถึง 5 ปีหรือโทษปรับ และอาจมีการยึดสินค้าที่มีการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าได้ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 74

ประเทศฟินแลนด์ได้กำหนดความรับผิดทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นไว้ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าฟินแลนด์ โดยผู้กระทำความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นมีโทษปรับหรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี ตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้ามาตรา 39 ประกอบกับประมวลกฎหมายอาญาฟินแลนด์ บทที่ 49 มาตรา 2

สำหรับประเทศไทยการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยใช้โทษทางอาญา บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 272 ถึงมาตรา 275 และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 ดังนี้

1. ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 272 (1) นั้น เป็นบทบัญญัติที่คุ้มครองชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่น โดยชื่อในการประกอบการค้า เครื่องหมาย ข้อความใด ๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้หมายถึงสินค้าหรือบริการใดโดยเฉพาะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นของผู้อื่นแต่ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ได้รับความคุ้มครองตามมาตรานี้ อย่างไรก็ตามในวรรคท้ายของมาตรา 272 มีว่า ความผิดมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้

มาตรา 273 บัญญัติให้การปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะจดทะเบียนภายในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทยเป็นความผิด โดย มาตรา 273 นี้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทย อีกทั้งยังให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าต่างชาติที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศอีกด้วย แม้ว่าเครื่องหมายต่างชาตินั้นจะไม่ได้จดทะเบียนตามกฎหมายไทยก็ตาม หากผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าดังกล่าวจะต้องรับโทษตามมาตรา 273 เหตุผลเนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีระหว่างประเทศในเรื่องการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงเครื่องหมายการค้า จึงต้องคุ้มครองเครื่องหมายการค้าของต่างชาติที่จดทะเบียนนอกราชอาณาจักรไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความตกลงระหว่างประเทศ (อนุสัญญากรุงปารีส)

มาตรา 274 บัญญัติให้การเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะจดทะเบียนภายในประเทศไทย หรือนอกประเทศไทย เป็นความผิด โดยมีองค์ประกอบความผิดเพิ่มเติมว่าการเลียนเครื่องหมายการค้า เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น โดยคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในประเทศไทย และเครื่องหมายการค้าต่างชาติที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรา 273

มาตรา 275 บัญญัติให้ผู้นำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายสินค้าที่มีชื่อ รูป รอยประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ที่บัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) สินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 273 และมาตรา 274 จะต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

2. พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 บัญญัติให้ผู้ปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ต้องระวางโทษ...

มาตรา 109 บัญญัติให้ผู้เลียนเครื่องหมายของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษ...

มาตรา 109/1 บัญญัติให้ผู้นำเข้า จำหน่าย เสนอจำหน่ายสินค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย มาใช้สำหรับสินค้าของตัวเองหรือผู้อื่น เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้านั้น ผู้กระทำต้องระวางโทษ...

ส่วนในมาตรา 110 นั้นเป็นการบัญญัติให้การนำเข้า จำหน่าย เสนอขาย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมตามมาตรา 108 หรือที่เลียนเครื่องหมายการค้าตามมาตรา 109 ผู้กระทำต้องระวางโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ

โดยในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย และไม่ได้มีบทบัญญัติให้ความผิดในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ

สภาพความรับผิด

ประเทศสหรัฐอเมริกา การดำเนินคดีอาญาในการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น พนักงานอัยการโจทก์มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดอาญาไปโดยรู้สํานึกว่ากำลังใช้เครื่องหมายที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการนั้น ตาม มาตรา 2320(a) โดยในบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุถึงความผิดอาญาฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าคู่กรณีสามารถยอมความกันได้

ประเทศเยอรมัน การดำเนินคดีอาญาในการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า นั้น พนักงานอัยการโจทก์มีภาระที่จะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดว่า ผู้นั้นกระทำความผิดอาญาไปโดยรู้สํานึกว่ากำลังใช้เครื่องหมาย

ที่ละเมิดเครื่องหมายการค้ากับสินค้าหรือบริการนั้น ตาม มาตรา 2320(a) โดยในบทบัญญัติดังกล่าวมิได้ระบุว่า ความผิดอาญาฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้กระทำความผิดสามารถยอมความกันได้ เมื่อเกิดการกระทำอันถือเป็นการปลอม และเลียนเครื่องหมายการค้า การกระทำความผิดดังกล่าวจะถูกดำเนินคดีอาญาเฉพาะเมื่อเจ้าของเครื่องหมายการค้า หรือผู้ทรงสิทธิได้ร้องทุกข์กล่าวโทษโดยชอบต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเพื่อดำเนินคดีอาญา เว้นแต่พนักงานอัยการ มีความเห็นว่าการกระทำความผิดนั้น เรื่องนั้นกระทบต่อประโยชน์สาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการดำเนินคดี ความผิดอาญา เพราะการกระทำมีความร้ายแรงส่งผลกระทบต่อสังคม พนักงานอัยการสามารถแทรกแซงสิทธิของผู้เสียหาย โดยการดำเนินคดีได้เท่าที่จำเป็นและสมควร ตามมาตรา 143 (4) แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าเยอรมัน อนึ่ง การร้องทุกข์ทางอาญาต้องยื่นต่อพนักงานอัยการในศาลที่มูลคดีเกิดหรือศาลที่ผู้กระทำความผิดมีภูมิลำเนาอยู่

ประเทศฟินแลนด์ ในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 39 วรรค 2 กำหนดให้การดำเนินคดีอาญา ในการละเมิดเครื่องหมายการค้าผู้เสียหายจะต้องดำเนินการร้องทุกข์เสียก่อนเมื่อมีการละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้า อัยการถึงจะฟ้องดำเนินคดีได้ พนักงานอัยการไม่สามารถเริ่มต้นคดีเองได้ หากไม่ได้มีการร้องทุกข์โดยชอบ ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าหรือผู้แทนที่ถูกละเมิดเครื่องหมายการค้า ต้องดำเนินการยื่นคำร้องขอให้มีการสอบสวนทางอาญา หรือร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ตุลาการเสียก่อน หลังจากนั้นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจจะเริ่มทำการตรวจสอบเบื้องต้น เมื่อการสืบสวนสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว สำนวนจะถูกส่งต่อให้พนักงานอัยการมีคำสั่ง ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด โดยการสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง การกระทำความผิดฐานละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศ ฟินแลนด์ ที่ผู้เสียหายจักดำเนินการร้องทุกข์เพื่อดำเนินคดีกับผู้กระทำหรือไม่ก็ได้

สำหรับประเทศไทย ในประมวลกฎหมายอาญา เฉพาะ มาตรา 272 (1) ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่คุ้มครอง ชื่อ รูป รอยประดิษฐ์ หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่น โดยชื่อในการประกอบการค้า ได้แก่ ชื่อห้างร้าน ชื่อสินค้า เป็นต้น รูป ได้แก่ ภาพคนสัตว์ หรือสิ่งอื่นใด รอยประดิษฐ์ ได้แก่ ลวดลาย เครื่องหมาย ข้อความใด ๆ หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้หมายถึงสินค้าหรือบริการใดโดยเฉพาะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นของผู้อื่น แต่ไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก็ได้ รับ ความคุ้มครองตามมาตรานี้ ผู้กระทำต้องระวางโทษ... โดยในวรรคท้ายของมาตรา 272 มีว่า ความผิดมาตรานี้เป็น ความผิดอันยอมความได้ จึงหมายความว่าเมื่อมีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้า ในประเทศไทยเกิดขึ้น คู่กรณีสามารถตกลงยอมความกันได้ ส่วนในมาตราอื่น ๆ คือ มีการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ได้ จดทะเบียนในประเทศไทย หรือเครื่องหมายการค้าซึ่งได้จดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ มิได้ระบุให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จึงจำต้องเป็นไปตามกฎหมายที่คู่กรณีไม่สามารถยอมความกันได้ และในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 จะคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย และไม่ได้มีบทบัญญัติให้ความผิดในการละเมิด เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอันยอมความได้ จึงเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ

ซึ่งสรุปได้ว่าการกระทำความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า ประเทศไทยได้ใช้แนวทาง ของประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องของการกำหนดอัตราโทษ โดยบัญญัติให้ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุก หรือโทษปรับ หรือทั้งจำและปรับ ซึ่งได้กำหนดอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำและขั้นสูงเอาไว้ รวมไปถึงบัญญัติอัตราค่าปรับขั้นต่ำ และขั้นสูงไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายไว้อย่างชัดเจน ต่างจากประเทศเยอรมันและประเทศฟินแลนด์ที่ให้ศาลใช้ดุลพินิจว่า จะจำคุกหรือโทษปรับ ซึ่งไม่ได้กำหนดอัตราค่าปรับขั้นต่ำและขั้นสูงเอาไว้โดยให้เป็นดุลพินิจของศาล

ปัญหาการกำหนดความรับผิดชอบจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าของประเทศไทย

การกำหนดให้การละเมิดสิทธิในเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเป็นความผิดอาญาของประเทศไทยนั้น วัตถุประสงค์เพื่อปกป้องสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้า และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับของอารยประเทศ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าเป็นสมาชิกขององค์การการค้าโลกเพื่อประโยชน์ในการค้าขายระหว่างประเทศ และด้วยความตกลงทริปส์ (TRIPS) เป็นข้อตกลงระหว่างประเทศฉบับแรกที่บัญญัติให้มีการดำเนินคดีอาญา ในข้อ 61 ว่า

“ข้อ 61 ประเทศภาคีต้องจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีกำหนดโทษอาญาอย่างน้อยสำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าหรือการละเมิดลิขสิทธิ์ที่เป็นการกระทำอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำความผิดเพื่อการพาณิชย์ บทกำหนดโทษต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำความผิด โดยโทษอาญาต้องสอดคล้องกับระดับของการกระทำความผิดที่มีความรุนแรงลักษณะใกล้เคียงกัน ในกรณีที่เหมาะสม การเยียวยาที่มีต้องรวมถึงการยึด รับ หรือทำลายสิ่งของที่ละเมิด และรวมถึงสิ่งของหรือส่วนประกอบที่เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ในการกระทำความผิดนั้น ประเทศภาคีอาจจะจัดให้มีกระบวนการดำเนินคดีอาญาและมีกำหนดโทษอาญาสำหรับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาอย่างอื่นอีกที่เป็นการกระทำผิดอย่างจงใจและโดยมีขนาดของการกระทำความผิดเพื่อการพาณิชย์”

การนำบทบัญญัติการดำเนินคดีอาญาส่วนของการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าหรือการละเมิดลิขสิทธิ์ มาบรรจุไว้ในข้อ 61 ของความตกลงทริปส์ เป็นประเด็นที่ถูกอภิปรายกันอย่างมากในระหว่างการร่างความตกลงทริปส์ ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2533 โดยผู้ร่วมเจรจาส่วนหนึ่งประสงค์ให้ยึดตามคำปรารภของความตกลงทริปส์ที่กำหนดให้ประเทศภาคีร่วมกัน ตระหนักว่าสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาประเภทต่าง ๆ เป็นสิทธิในทางเอกชน จึงเห็นว่าความตกลงทริปส์ไม่ควรมีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษอาญาไว้ แต่ควรปล่อยให้ไปตามกฎหมายภายในของประเทศภาคี ซึ่งส่วนใหญ่มีโทษทางอาญาบัญญัติไว้อยู่บ้างแล้ว แต่ผู้ร่วมเจรจาบางส่วนเห็นด้วยว่าควรจะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับโทษอาญาไว้ด้วย แต่ต้องจำกัดความรับผิดชอบทางอาญาไว้เฉพาะกรณีที่ขนาดของการกระทำความผิดเป็นไปเพื่อการพาณิชย์และมีผลกระทบกับความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ในขณะที่ผู้ร่วมเจรจาบางส่วนประสงค์ให้มีกำหนดโทษอาญาสำหรับการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภท

จึงเห็นได้ว่าในการประชุมเจรจาความตกลงระหว่างประเทศ ยังมีความเห็นว่าสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งรวมถึงเครื่องหมายการค้าควรเป็นสิทธิในทางเอกชน แม้ในท้ายที่สุดแล้วจะได้บทสรุปโดยมีข้อตกลงให้ประเทศสมาชิกจัดให้มีการดำเนินคดีอาญาและกำหนดโทษอาญา อย่างน้อยในการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า ซึ่งบทกำหนดโทษต้องรวมถึงโทษจำคุกและ/หรือโทษปรับที่เพียงพอในการยับยั้งการกระทำความผิด โดยโทษอาญาจะต้องสอดคล้องกับระดับของการกระทำความผิดที่มีความรุนแรงลักษณะใกล้เคียงกันในกรณีที่เหมาะสม ซึ่งจะได้ทำการวิเคราะห์ต่อไปว่าโทษทางอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าของประเทศไทยเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

เมื่อพิจารณากฎหมายไทยซึ่งบัญญัติให้ลงโทษจำคุกและโทษปรับในการละเมิดเครื่องหมายการค้า เป็นไปเพื่อข่มขู่ยับยั้งนั้นมีความเหมาะสมกับการกระทำการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นหรือไม่ ในทางวิชาการมีหลายความเห็นที่มองว่าการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ซึ่งก็ยังมีได้มีกฎหมายบัญญัติถึงความหมายหรือคำจำกัดความของการกระทำความผิดอันเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด โดยอาชญากรรมทางเศรษฐกิจนั้น ควรจะเป็นการกระทำความผิดที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศชาติ ทำลายความน่าเชื่อถือและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ และอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา โดยเฉพาะความผิดอาญาต่อแผ่นดินนั้น ควรเป็นอาชญากรรมที่สร้างความเสียหายทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างร้ายแรง

เช่น การหลีกเลี่ยงภาษี การปลอมแปลงเงินตรา การฟอกเงิน การค้ำมนุษย์ เป็นต้น สำหรับการปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า นั้น ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นเรื่องที่สร้างความเสียหายและกระทบสิทธิต่อเอกชนด้วยกันเป็นหลัก รัฐควรเข้าไปดำเนินการดำเนินคดีต่อเมื่อผู้เสียหายร้องขอเท่านั้น เช่นเดียวกับคดีความผิดอาญาอันเกิดจากการใช้เช็ค

ปัญหาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษและความซ้ำซ้อนของกฎหมาย

การที่ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 อันถือได้ว่าเป็นกฎหมายเฉพาะในเรื่องการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าอย่างไรก็ดีในมาตรา 3 วรรคแรกแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว บัญญัติให้ยกเลิกเฉพาะพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2474 และพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2504 เท่านั้น ไม่ได้บัญญัติให้ยกเลิกบทบัญญัติในความผิดเกี่ยวกับการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 272 ถึง มาตรา 275 ที่มีอยู่เดิม บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาจึงไม่ได้ถูกยกเลิกไปโดยพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534

โดยบทบัญญัติในมาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา บัญญัติถึงกรณีที่ผู้ใดเอาชื่อ รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้าของผู้อื่นมาใช้ หรือทำให้ปรากฏที่สินค้า หีบ ห่อ วัตถุที่ใช้หุ้มห่อ แรงจูงใจ รายการแสดงราคา จดหมายเกี่ยวกับการค้าหรือสิ่งอื่นทำนองเดียวกัน เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นสินค้าของผู้อื่น ซึ่งไม่มีข้อความว่าสิ่งเหล่านั้นจักต้องจดทะเบียน ดังนั้น รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ในการประกอบการค้า นั้น แม้ไม่จดทะเบียนก็ได้รับความคุ้มครองตามมาตรา

บทบัญญัติมาตรา 273 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีว่า “ผู้ใดปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษ...” ซึ่งมีข้อความที่คล้ายกับ มาตรา 108 ของพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีว่า “บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรต้องระวางโทษจำคุก...” โดยในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ไม่ว่าจะจดทะเบียนในประเทศไทย หรือที่จดทะเบียนในต่างประเทศก็ตาม ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 คุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยเท่านั้น

บทบัญญัติมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญา มีว่า “ผู้ใดเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ซึ่งได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนภายในหรือนอกราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นนั้น ต้องระวางโทษ...” ซึ่งมีข้อความคล้ายกับ มาตรา 109 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มีว่า “บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักรเพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษ...” โดยในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 274 คุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียน ไม่ว่าจะจดทะเบียนในประเทศไทย หรือที่จดทะเบียนในต่างประเทศก็ตาม ส่วนพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 109 คุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยเท่านั้น

เช่นเดียวกับ มาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่บัญญัติให้ผู้นำเข้าในราชอาณาจักร จำหน่าย หรือเสนอจำหน่ายซึ่งสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีชื่อ รูป รอย ประดิษฐ์หรือข้อความใด ๆ ดังบัญญัติไว้ในมาตรา 272 (1) หรือสินค้าอันเป็นสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอม หรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ตามความในมาตรา 273 หรือมาตรา 274 ต้องระวางโทษที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ ส่วนในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า มาตรา 110

(1) บัญญัติให้ผู้ให้นำเข้าในราชอาณาจักรจำหน่ายเสนอจำหน่าย หรือมีไว้เพื่อจำหน่ายซึ่งสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเครื่องหมายอื่น ๆ ตามมาตรา 108 หรือเลียนเครื่องหมายการค้า หรือเครื่องหมายอื่น ๆ ตามมาตรา 109 ต้องระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในมาตรานั้น ๆ มาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา จึงคุ้มครองเครื่องหมายการค้าทั้งที่ยังไม่จดทะเบียนและที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยรวมถึงจดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ แต่มาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 นั้นคุ้มครองเฉพาะเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายอื่น ๆ ที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย

บทบัญญัติมาตรา 273 ถึงมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา กับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 ในส่วนของบทบัญญัติในความผิดปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย และนำเข้า จำหน่ายสินค้าที่มีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทยนั้นมีการซ้ำซ้อนของกฎหมาย ในกรณีมีคดีเกี่ยวกับการฟ้องร้องให้ลงโทษทางอาญากับผู้ปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น ดังเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 3249/2545 ซึ่งมีว่า พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 บัญญัติถึงการกระทำความผิดที่เป็นการปลอมเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรไว้แล้ว จึงมีผลเท่ากับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 เฉพาะที่บัญญัติถึงการกระทำต่อเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรไม่นำมาใช้อีก โดยใช้พระราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 แทน ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว มาตรา 3 บรรดา

สรุปผลการวิจัย

การกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 272 (1) แห่งประมวลกฎหมายอาญา การกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ไม่ได้จดทะเบียนในประเทศไทยแต่จดทะเบียนแล้วในต่างประเทศ ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 273 หรือ มาตรา 274 แล้วแต่กรณี ส่วนการกระทำการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 หรือมาตรา 109 แล้วแต่กรณี แต่จะไม่มีผิดตามมาตรา 271 (1) อีก และไม่นำมาตรา 273 และมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้เพราะตามมาตรา 3 แห่งราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า หากมีกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ให้ใช้บทบัญญัติในพระราชบัญญัติแทน ส่งผลให้การกระทำโดยนำเข้า นำเสนอ และจำหน่ายสินค้าอันมีเครื่องหมายการค้าปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นที่จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ผู้กระทำจะมีความผิดตามมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เพราะจะไม่นำมาตรา 275 มาใช้ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 เช่นกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกวิทย์ สารการ (2550) ได้ศึกษาปัญหากฎหมายในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมาย กล่าวถึงว่าแม้ว่าเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเมื่อมีการละเมิดสิทธิเกิดขึ้น ก็ยังเป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายหลายประเด็นด้วยกันสืบเนื่องมาจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าซึ่งยังมีผลบังคับใช้อยู่ในประเทศไทยมีหลายฉบับด้วยกันและมีความคาบเกี่ยวกันระหว่างบทบัญญัติของกฎหมาย จึงก่อให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งจากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาที่พบได้ ดังนี้ 1. ปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าระหว่างพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าพ.ศ.2534 กับประมวลกฎหมายอาญาในเรื่องของความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า

2. ปัญหาเกี่ยวกับการปรับบทลงโทษทางอาญา เกี่ยวกับความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนทั้งในและนอกราชอาณาจักร 3. ปัญหาจากคำวินิจฉัยของศาลฎีกาซึ่งให้เหตุผลในคำพิพากษาแตกต่างกับเหตุผลของศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ 4. ปัญหาเกี่ยวกับผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการนำมาตราทางอาญามาบังคับใช้ในความรับผิดชอบเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อขจัดความซ้ำซ้อนของบทบัญญัติตามกฎหมายและเพื่อให้การบังคับใช้ของกฎหมายมีความชัดเจนและมีประโยชน์ ดังนี้ 1. ควรยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 273-275 เพื่อขจัดความซ้ำซ้อนการบังคับใช้ของกฎหมายและการลงโทษทางอาญา เพื่อเพิ่มความเป็นธรรมกับคนไทยผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่มีการจดทะเบียนภายในราชอาณาจักร และจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเครื่องหมายการค้ามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นแนวทางเดียวกันกับต่างประเทศ 2. บทบัญญัติตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้าพ.ศ.2534 มาตรา 108-109 กรณีเกี่ยวกับความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า เนื่องจากการปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้ามีความใกล้เคียงกันอย่างมากควรเพิ่มเติมความหมายของคำว่า “การปลอมเครื่องหมายการค้า” และ “การเลียนเครื่องหมายการค้า” เพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่ก่อให้เกิดความสับสนเมื่อเกิดกรณีความผิดฐานปลอมและเลียนเครื่องหมายการค้า หรือหากไม่มีการเพิ่มเติมความหมายก็ควรพิจารณาปรับบทบัญญัติของกฎหมายตามมาตรา 108-109 ไปด้วยกัน เพื่อขจัดปัญหาความสับสนระหว่างความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า 3. หน่วยงานภาครัฐควรมีการพิจารณาประเด็นปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายอย่างจริงจัง ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายหรือยกเลิกบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นปัญหาอุปสรรคหรือไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสภาพการบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลต่อไป 4. ในกรณีที่จะต้องมีการแก้ไขกฎหมาย ควรยกเลิกความผิดฐานปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าตามประมวลกฎหมายอาญาทั้งหมด แล้วแก้ไขเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า เพื่อขจัดปัญหาความซ้ำซ้อนของกฎหมายและเพิ่มเติมความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าโดย การกำหนดโทษทางอาญาให้ผู้กระทำความผิดที่มีสถานะของการกระทำความผิดมีความร้ายแรงไม่เท่ากันได้รับโทษต่างกัน

ปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อ

กฎหมายอาญาเพื่อ (Over criminalization) หมายความว่า การกำหนดให้การกระทำต่าง ๆ เป็นความผิดอาญามากเกินความจำเป็น อาจเกิดขึ้นได้ในหลายลักษณะ เช่น การบัญญัติโทษที่ฟุ่มเฟือยเกินความจำเป็นโดยแทบจะไม่เกิดประโยชน์จากการกำหนดความผิดฐานนั้น การบัญญัติกฎหมายโดยไม่ได้นำถึงความเป็นไปได้ในการบังคับใช้ในความจำเป็นจริง การกำหนดให้ความผิดบางฐานเป็นความผิดอาญา ทั้ง ๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วสมควรจะเป็นความผิดทางแพ่งที่เอกชนสามารถเยียวยาโดยการชดเชยค่าเสียหายแก่กันก็เป็นการเพียงพอ เนื่องจากการกระทำความผิดนั้นไม่ได้ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อประชาชนหรือคนในสังคม หรือการกระทำนั้นไม่ได้ลักษณะอันเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีหรือทำให้เกิดความไม่สงบในสังคมถึงขนาดที่ควรบัญญัติให้เป็นความผิดอาญา ตัวอย่างเช่น ความผิดเกี่ยวกับเช็คเป็นการกำหนดฐานความผิดไว้นรุนแรงเกินกว่าความร้ายแรงของความผิดนั้น

ในการกำหนดความผิดทางอาญาในการกระทำเกี่ยวกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้า นั้นจึงควรต้องคำนึงถึงปัญหาการใช้กฎหมายอาญาเพื่อเป็นสำคัญ เพราะการกำหนดความรับผิดชอบและโทษทางอาญาที่ไม่มีความเหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของเครื่องหมายการค้า อาจก่อให้เกิดผลเสียมากกว่าผลดี เพราะหากรัฐมุ่งแต่จะควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคมโดยใช้กฎหมายอาญาเป็นเครื่องมือ โดยไม่พิจารณาถึงประสิทธิภาพและความสามารถของกลไกของรัฐที่จะใช้บังคับกฎหมายอาญาแล้ว กฎหมายที่บัญญัติมาก็ไม่อาจบรรลุถึงวัตถุประสงค์

ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยคณะ เติ่งสุวรรณ์ (2558) ได้ศึกษาปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย จากการศึกษาประเทศไทยมีปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาดังนี้

1) ปัญหาการกำหนดความผิดอาญาไว้ในประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติไม่เป็นหมวดหมู่ เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 391 มีลักษณะที่กระทบต่อเนื้อตัวร่างกาย กลับบัญญัติไว้ในความผิดลหุโทษ
2) ปัญหากฎหมายอาญาที่มีองค์ประกอบเหมือนกันแต่บัญญัติไว้ในคณะแห่ง เช่น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 กับพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 มีองค์ความผิดใกล้เคียงกันแต่กลับบัญญัติไว้ในคณะแห่ง
3) ปัญหาระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญากับความไม่เป็นเอกภาพในโทษทางอาญา กล่าวคือ เป็นปัญหาที่ความผิดนั้นมีลักษณะของการกระทำความผิดที่ใกล้เคียงกันแต่มีการกำหนดโทษไว้ต่างกันมาก เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 355 เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ความผิดตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 31 เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้
4) ปัญหากฎหมายอาญาเพื่อ (Over Criminalization) กล่าวคือ เป็นกรณีที่มีการบัญญัติกฎหมายที่มีโทษทางอาญามากเกินไป ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าพบว่าในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติและพระราชกำหนดที่กำหนดความผิดอาญาเป็นจำนวนถึง 404 ฉบับ ซึ่งโดยหลักการกำหนดความผิดและโทษทางอาญานั้นจะกระทำได้เฉพาะการกระทำที่กระทบต่อสังคมโดยรวมและจำเป็นอย่างยิ่งยวด อีกทั้งในการกำหนดโทษทางอาญานั้นจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน และความสอดคล้องของโทษในกรณีที่ เป็นเรื่องในทำนองเดียวกันสำหรับการกำหนดความผิดอาญาในประเทศอังกฤษซึ่งใช้ระบบคอมมอนลอว์ (common law system) นั้นจะมีความผิดอาญาที่วางหลักโดยศาล (common law offence) และความผิดตามกฎหมายลายลักษณ์อักษร (statutory offence) ส่วนประเทศฝรั่งเศสซึ่งใช้ระบบซีวิลลอว์ (civil law system) นั้น จะมีการกำหนดความผิดอาญาไว้ในเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น โดยความผิดที่สำคัญจะกำหนดไว้ในรูปแบบประมวลกฎหมาย (code)

อีกทั้งการกำหนดความผิดอาญานั้นจะต้องพิจารณาลงไปอีกว่าความผิดใดเป็นความผิดที่ควรบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาหรือในพระราชบัญญัติ ซึ่งประเทศในระบบซีวิลลอว์ (Civillaw) ความผิดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญานั้นจะต้องมีลักษณะต่างๆไป เป็นระบบ และมีข้อความเท่าถึงซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ ก็เพื่อให้ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาเป็นพื้นฐานสำคัญของความผิดอาญาทั้งหลาย และมีสภาพบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ส่วนความผิดใดที่มีใช้ความผิดหลักก็ให้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติ ดังนั้น เพื่อที่จะให้กฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทยเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ปัญหาเกี่ยวกับสภาพความรับผิดชอบ

คดีอาญาในความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า มาตรา 272 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายอาญาที่บัญญัติว่า “ความผิดมาตรานี้เป็นความผิดอันยอมความได้” หรือเป็นความผิดอาญาต่อส่วนตัว ผู้เสียหายต้องร้องทุกข์กล่าวโทษโดยชอบต่อเจ้าพนักงานตำรวจเสียก่อน พนักงานอัยการถึงจะมีอำนาจฟ้องคดี แม้ผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้มีการร้องทุกข์ไปแล้วหรือฟ้องคดีต่อศาลแล้วก็ยังสามารถที่จะถอนคำร้องทุกข์หรือถอนฟ้องคดีหรือยอมความกันเมื่อใดก็ได้ก่อนคดีถึงที่สุด แต่ในมาตรา 273 ถึงมาตรา 275 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และ มาตรา 108 ถึงมาตรา 110 แห่งพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า นั้น ไม่ได้มีบทบัญญัติให้คู่กรณีสามารถยอมความกันได้ จึงถือเป็นคดีอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อรัฐ แม้ไม่มีผู้ใดมาร้องทุกข์กล่าวโทษ เจ้าหน้าที่รัฐก็สามารถดำเนินคดีเองได้ หรือในกรณีที่ผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อเจ้าพนักงานตำรวจ

และพนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล ต่อมาเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับการชดเชยค่าเสียหายจากผู้กระทำความผิด แล้วจะถอนคำร้องทุกข์ก็ไม่อาจทำให้สิทธิในการสอบสวนและสิทธิในการฟ้องคดีระงับเนื่องจากเป็นคดีอาญาแผ่นดิน สอดคล้องกับสถิติจำนวนข้อหาคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าที่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาล ทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2551 ถึงปี พ.ศ. 2561 นั้น พบว่าการดำเนินคดีอาญาในการละเมิดเครื่องหมายการค้าที่ขึ้นสู่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ มีมากกว่าคดีเรียกร้องสิทธิทางแพ่ง ภายหลังการดำเนินคดีแม้คู่กรณีตกลงชดเชยค่าเสียหายต่อกันจนเป็นที่พอใจ ทั้งสองฝ่าย อย่างไรก็ตามคู่กรณีไม่อาจยอมความหรือถอนฟ้องคดีกันได้หากพนักงานอัยการเป็นโจทก์ คดีดังกล่าว จึงต้องดำเนินการพิจารณาต่อไปจนถึงที่สุด จึงทำให้เป็นภาระของรัฐในกระบวนการยุติธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหในการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าโดยการบังคับใช้สิทธิทางอาญา ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 และ ประมวลกฎหมายอาญา ดังนี้

1)แก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 273 และมาตรา 274 ซึ่งซ้ำซ้อนกับบทบัญญัติใน พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 และมาตรา 109 ในส่วนของการปลอมและเลียน เครื่องหมายการค้าที่ได้จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย ซึ่งเมื่อมีคดีขึ้นศาลและศาลพิจารณาพิพากษาลงโทษ ผู้กระทำจะมีความผิดตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 มาตรา 108 หรือมาตรา 109 แล้วแต่กรณี โดยจะไม่นำมาตรา 273 และมาตรา 274 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้เพราะตามมาตรา 3 แห่งราชบัญญัติ เครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 บัญญัติไว้ว่า หากมีกฎหมายใดขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ให้ใช้ บทบัญญัติในพระราชบัญญัติแทน ดังนั้นบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายอาญาจึงเป็นบทบัญญัติที่ไม่อาจบังคับใช้ได้

จึงควรยกเลิกมาตรา 272 และมาตรา 274 รวมไปถึงมาตรา 275 ในประมวลกฎหมายอาญา โดยแก้ไขเพิ่มเติม ให้การปลอมแปลงเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนในต่างประเทศ มีความผิดในพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ในมาตรา 108 และมาตรา 109 โดยให้มีโทษเท่ากันกับการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าที่ได้ จดทะเบียนแล้วในประเทศไทย เพื่อให้เป็นไปตามความตกลงทริพส์ในหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนในชาติ และเพื่อแก้ไข ปัญหาการซ้ำซ้อนของกฎหมาย ทำให้ประชาชนสับสนรวมถึงเจ้าหน้าที่รัฐผู้ฟ้องคดีที่ยังคงฟ้องคดีโดยฟ้องคดีอาญา ในการกระทำผิดเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าโดยฟ้องให้เป็นความผิดทั้งในประมวลกฎหมายอาญา และความผิด ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า ซึ่งเป็นภาระกับศาลในการวินิจฉัยในเรื่องดังกล่าว โดยแก้ไขเพิ่มเติม ข้อความ ดังนี้

“มาตรา 108 บุคคลใดปลอมเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมาย รับรอง หรือ เครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้ว ไม่ว่าจะได้จดทะเบียนในราชอาณาจักรหรือนอกราชอาณาจักร ต้องระวางโทษจำคุก ไม่เกินสี่ปีหรือปรับไม่เกินสี่แสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ”

“มาตรา 109 บุคคลใดเลียนเครื่องหมายการค้า เครื่องหมายบริการ เครื่องหมาย รับรอง หรือ เครื่องหมายร่วมของบุคคลอื่นที่ได้จดทะเบียนแล้วในราชอาณาจักร เพื่อให้ประชาชน หลงเชื่อว่าเป็นเครื่องหมาย

การคำ เครื่องหมายบริการ เครื่องหมายรับรอง หรือเครื่องหมายร่วมของ บุคคลอื่นนั้น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สองปีหรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

2) ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ให้การกระทำความผิดเกี่ยวกับ เครื่องหมายการค้า เป็นความผิดอันยอมความได้ เช่นเดียวกับ พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. 2534 มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดในมาตรา 4 เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าความผิด เกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดของเอกชน เช่นเดียวกับความผิดเกี่ยวกับการใช้เช็ค และตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 ในมาตรา 66 ซึ่งบัญญัติให้ความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้ โดยลิขสิทธิ์ เป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งเช่นเดียวกับเครื่องหมายการค้า ซึ่งเมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิ ทางปัญญานั้นเพื่อให้สิทธิผูกขาดกับเจ้าของในการใช้ประโยชน์แต่เพียงผู้เดียว การคุ้มครองสิทธิทางปัญญาที่เหมาะสม จึงควรเป็นไปเพื่อการเรียกร้องสิทธิ ค่าตอบแทนหรือค่าเสียหายจากผู้ละเมิดสิทธิ จึงเป็นเรื่องการคุ้มครองสิทธิ ในการใช้ทรัพย์สินของเอกชน หากได้บัญญัติให้การละเมิดเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดทางอาญา ก็สมควรเป็นไปเพื่อให้ เอกชนสามารถใช้เหตุผลส่วนตัวในการตัดสินใจว่าจะดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดหรือไม่ เช่นเดียวกับความผิด ในการละเมิดลิขสิทธิ์ โดยผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 โดยเพิ่มมาตรา 116/1 อันเป็นการต่อจากมาตรา 116 ซึ่งเป็นบทบัญญัติมาตราสุดท้ายในบทกำหนดโทษ โดยมีข้อความดังนี้

“มาตรา 116/1 ความผิดในพระราชบัญญัตินี้เป็นความผิดอันยอมความได้ ยกเว้นความผิดอันเกี่ยวกับการ ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตามมาตรา 112 ทวิ และมาตรา 112 ตรี”

ซึ่งการกำหนดให้ความผิดอาญาเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้าเป็นความผิดอันยอมความได้ อาจส่งผลต่อ การแก้ไขกฎหมายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ต่อไป

3) ควรแก้ไขบทบัญญัติในเรื่องโทษปรับตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. 2534 ค่าปรับ ในอัตราสูงนั้น ซึ่งมีปัญหาว่าฝ่ายที่ได้ประโยชน์จากค่าปรับคือรัฐ มิใช่เอกชนผู้เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ทั้ง ๆ ที่หากเกิดกรณีการหาประโยชน์จากการปลอมหรือเลียนเครื่องหมายการค้าของผู้อื่น เอกชนเจ้าของเครื่องหมาย การค้าน่าจะเป็นผู้เสียหายมากกว่าที่รัฐเสียหาย ผู้วิจัยมีข้อเสนอให้แก้ไขบทบัญญัติ ให้นำเงินค่าปรับที่ได้จาก ค่าพิพากษาจ่ายให้กับผู้เสียหายหรือเจ้าของเครื่องหมายการค้าครั้งหนึ่ง เหมือนกับบทบัญญัติในพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. 2537 มาตรา 76 โดยเพิ่มเติมใน มาตรา 115/1 อันเป็นการต่อจากมาตรา 115 ให้มีข้อความดังนี้

“มาตรา 115/1 ค่าปรับที่ได้ชำระตามคำพิพากษา ให้จ่ายแก่เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นจำนวนกึ่งหนึ่ง แต่ทั้งนี้ไม่เป็นการกระทบกระเทือนถึงสิทธิของเจ้าของเครื่องหมายการค้าที่จะฟ้องเรียกค่าเสียหายในทางแพ่ง สำหรับส่วนที่เกินจำนวนเงินค่าปรับที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับแล้วนั้น”

เอกสารอ้างอิง

- คณะสงฆ์ธรรมยุติกนิกาย .(2558).ปัญหาการจัดระบบกฎหมายที่กำหนดความผิดอาญาในประเทศไทย. คณะนิติศาสตร์
สาขากฎหมายอาญา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
จุมพล ภิญโญสินวัฒน์. (2545). หลักเหตุผลของการคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปาณิสรา บุญวิวัฒน์. (2557). การละเมิดเครื่องหมายการค้า: การนำหีบห่อหรือลักษณะที่แสดงเครื่องหมายการค้า
จดทะเบียนเพื่อลงขายสินค้าของตน (Refilling). สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- เอกวิทย์ สารการ. (2550). ปัญหากฎหมายในการนำมาตรการทางอาญามาใช้บังคับกับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ
เครื่องหมายการค้า. สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.